

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite YM011:00/2016

Asia **Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi rakennuksen kosteusteknisestä toimivuudesta**

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoa 21.12.2016 päivätystä luonnoksestaan asetukseksi rakennuksen kosteusteknisestä toimivuudesta. Museovirasto tarkastelee säädösasiaa erityisesti rakennetun ympäristön kestävyiden ja hoidon, korjausrakentamisen sekä rakennussuojelun näkökulmasta.

Esitetyn kaltainen rakennusten kosteusteknisen toimivuuden vaatimukset määrittävä asetusta on yksityiskohtaisuudessaan ja konkreettisuudessaan erittäin tarpeellinen.

Rakentamiselle asetettavat tekniset vaatimukset ovat viime aikoina merkittävästi tarkentuneet. Esimerkiksi energiatehokkuuteen liittyvät vaatimukset ovat käytännössä lisänneet ulkovaipan eristyksen ja ilmanvaihtojärjestelmien tehokkuuden vaatimuksia, vaatien samalla niiden kosteusteknisten vaikutusten entistä parempaa hallintaa. Monien pitkälle vietyjen vaatimusten sovittaminen yhteen toimivaksi ja kestäväksi rakenteeksi sekä rakenteiden sovittaminen yhteen, kokonaisuudessaan vaatimukset täyttäväksi rakennukseksi, vaatii useiden erityisammattilaisten yhteistyötä suunnittelussa, rakennuttamisessa, valvonnassa ja itse rakennustyössä. Rakentamisen ammattilaisten tiedon ja osaamisen vaatimustaso on kasvanut. Uudis- ja korjausrakentamisen aloille on ainakin osin kehittymässä omat erityisammattikuntansa. Rakennusalan osaamistasoa, käytäntöjä ja koulutustarvetta on seurattava ja kehitettävä myös erityisesti kosteusteknisen hallinnan osalta.

Asetusluonnoksen 4 §:ssä (rakennusten kosteusteknisen toiminnan suunnittelu) yleistasoisesti määritettyjen kosteusteknisten ominaisuuksien on toteuduttava, jotta rakennus voi täyttää sen terveellisyttä koskevan olennaisen teknisen vaatimuksen (maankäyttö- ja rakennuslaki 117 c §). Asetusluonnoksen muu sisältö erittelee ominaisuuksittain ja rakennusosittain sitä, miten tämän vaatimuksen täyttymisestä on huolehdittava rakennuksen kokonaisuudessa sekä sen rakenteissa ja järjestelmissä.

Säädöksessä määritettävien kosteusteknisen toimivuuden vaatimusten tulee olla ajattomia, kaikille käyttökelpoisille ja kestäville rakennuksille perustellusti asetettavia vaatimuksia. Rakenteiden kosteustekniseen toimivuuteen kohdistuvat perusvaatimukset koskevat niin uudisrakentamista kuin korjausrakentamista. Niiden toteutumiseen vaikutetaan olennaisesti rakentamisen suunnittelussa, rakennustöiden toteutuksessa sekä valmiin rakennuksen käytössä ja hoidossa.

Soveltaminen korjausrakentamisessa

Kun rakennusta korjataan tai muutetaan, rakenteiden ja rakennejärjestelmien kosteusteknisen toimivuus kokonaisuutena on erityinen haaste. Jotta siinä voidaan onnistua, tarvitaan ennen suunnitteluun ryhtymistä olemassa olevien rakenteiden tutkimista. Asetustekstistä on käytävä ilmi, ja myös perustelumuistiossa on selvästi todettava, että ennen kuin tarpeesta tai mahdollisuuksista parantaa olevaa tilannetta voidaan tehdä johtopäätöksiä, on selvítettävä olevan rakenteen ominaisuudet, toimintaperiaate, toimivuus ja kunto. Jos hyväkuntoinen rakenne toimii asianmukaisesti, korjaustarvetta ei ole. Kosteusteknisen toimivuuden kannalta korjaus- ja muutostöiden toteutuksessa on myös tärkeää huolehtia siitä, että säilytettävät rakenteet eivät vahingoitu.

Asetusluonnoksen useimmissa pykälissä on oma korjaus- ja muutostöitä koskeva momentti. Niissä edellytetään säännönmukaisesti ko. ominaisuuden parantamista ”milloin se on teknisesti, taloudellisesti ja toiminnallisesti toteutettavissa” (7§, 16§, 17§, 18§, 21§, 23§, 24§, 27§, 30§, 31§, 32§, 33§, 37§.), mutta ei määritellä tarkemmin toteutettavuutta.

Lisäysehdotus kohtaan 2 § (Määritelmät): Tekninen toteutettavuus, taloudellinen toteutettavuus ja toiminnallinen toteutettavuus tulee määritellä. Tarkoituksenmukaista on noudattaa ympäristöministeriön luonnoksessa 24.11.2016 *rakennuksen energiatehokkuuden parantamisesta korjaus- ja muutostyössä annetun asetuksen muuttamisesta* 1 b § käytettyjä määritelmiä.

Korjausehdotus kohtiin 16§, 17§, 18§: Virhe sanamuodossa. Pitää olla: ”milloin se on teknisesti, taloudellisesti JA toiminnallisesti toteutettavissa”

Korjausehdotus kohtien 16§, 17§, 18§, 19§, 21§, 23§, 24§, 27§, 31§, 32§, 33§ ja 37§ korjaus- ja muutostöitä koskeviin momentteihin: Korjaus- ja muutoshankkeita koskevia kosteusteknisten ominaisuuksien parantamisen vaatimuksia on tarkennettava niin, ettei toimiville ja ongelmattomille rakenteille edellytetä muutoksia, vaan toimivuuden varmistamista. Soveltuvampi sanamuoto esimerkiksi 23§:ssä on: ”Rakennuksen ryömintätilan alapohjaan kohdistuvan korjaus- ja muutostyön yhteydessä ON VARMISTETTAVA ryömintätilan SOPIVA TUULETUS milloin se on teknisesti, taloudellisesti ja toiminnallisesti toteutettavissa.”

Poistettavaksi ehdotamme 23§:n lopusta ilmaisua ”~~eikä muutoksella heikennetä rakennuksen tilojen terveellisyyttä~~”. Sama vaatimus sisältyy jo tämän edellä todettuun teknisen toteutettavuuden vaatimukseen, eikä tilojen terveellisyyden vaatimusta ole muissakaan pykälissä erikseen mainittu.

Muut kohdat

5§ Ilmanpitävyys ja tiiviys

Erityisesti korjaus- ja muutoshankkeissa ei aina ole mahdollista tiivistää rakenteita niin, että ilmanvaihtoa voidaan tehostaa vaarantamatta rakennuksen terveellisyyttä. Myös ilmanvaihtojärjestelmän suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota rakennuksen kosteustekniseen toimivuuteen.

Poistoehdotus: luonnoksen 5 § 2 momentti kokonaan pois.

Muutosehdotus 5§ 1. momentti: ”Rakennuksen vaipan ja sisärakenteiden ILMANPITÄVYYSOMINAISUUKSINEEN ON MUODOSTETTAVA ILMANVAIHTOJÄRJESTELMÄN KANSSA SELLAINEN KOKONAISUUS, että kosteutta tai rakenteissa olevia epäpuhtauksia tai radonia tai muita maaperässä olevia epäpuhtauksia ei siirry haitallisessa määrin sisäilmaan eikä rakenteisiin aiheudu kosteusvaurioita.”

15 § - 17 § (koskien salaojitusta)

Salaojitusta koskevat osuudet tulee muuttaa siten, että salaojitusta edellytetään selvästi vain tarvittaessa ja varmistetaan, ettei salaojituksella aiheuteta vahinkoa perustuksille tai perustusolosuhteille. Korjaus- ja muutusrakentamisessa salaojituksen tarpeellisuutta ja mahdollisen järjestelmän toimivuutta on huolella selvitettävä.

19 § Maanvastaisen alapohjan korkeusasema

Esityksen mukaan ”Rakennuksen piha-alueisiin kohdistuvan korjaus- ja muutostyön yhteydessä maanpinnan taso on korjattava sellaiseksi, että maanvastaisen lattian yläpinta kellarin lattiaa lukuun ottamatta on vähintään 0,3 m rakennuksen ulkopuolella olevan maanpinnan yläpuolella.” Tästä on voitava poiketa erityisestä syystä; silloinkin seinä- ja lattiarakenteiden kuivana pysymisestä on muin keinoin huolehdittava. Näin voi olla esimerkiksi rakennussuojelukohteessa, jossa sisä- ja ulkotilat muodostavat yhdessä arkkitehtonisesti arvokkaan kokonaisuuden.

27§ Ulkoseinän rakenteet

Lämpimänä vuodenaikana voi ulkoilman kosteus aiheuttaa jäähdytettävissä rakennuksissa haasteita kosteustekniselle toimivuudelle.

Lisäysehdotus 27§ 1. momenttiin: ”(...) ettei seinän kosteuspitoisuus sisä- TAI ULKOilman vesihöyryn diffuusion tai konvektion vuoksi muodostu haitalliseksi.”

Kommentti 27§ 2 momenttiin (ulkoseinän rakenteiden vesihöyry- ja ilmatiiviyttä parantavien ainekerrosten lisääminen) Kun erityistehtävää palvelevia rakennekerroksia lisätään, on vaarana, että rajoitetaan huomio liiaksi rakennusosan poikkileikkauksen teoreettiseen suorituskyykyyn. Samalla kuitenkin lisätään tiivistämisen haasteita ja virheiden mahdollisuutta. Kosteusteknisessä suunnittelussa ja toteutustöissä onkin kiinnitettävä erityistä huomiota nurkkiin, epäjatkuvuuskohtiin, rakenteiden ja osien liitoksiin sekä läpimenokohtiin. Suunnittelussa on myös ajateltava rakenteen ylläpidettävyyttä ja korjattavuutta.

Lisäysehdotus 27 § 2 momentin loppuun: ”Suunnittelussa ja toteutuksessa on huolehdittava siitä, että rakenteiden muodostama kokonaisuus on kosteusteknisesti toimiva.”

40§ Rakennustuotteiden olennaiset tekniset vaatimukset

Jos rakennustuotteilta edellytettävät ominaisuudet on tarpeen asetustekstissä eritellä, niihin tulee lisätä luonnoksen 4 §:ssä esitettyjä vaatimuksia vastaavat keskeiset ominaisuudet.

Lisäysehdotus 40 § 2. momenttiin: ”(...) olennaisia teknisiä vaatimuksia ovat: KUIVUMISKYKY, vesihöyryn LÄPÄISEVYYS JA –vastus, vesitiiviyys, (...) ”

Perustelumuistiossa esitetyt ohjeelliset lukuarvot

Perustelumuistiossa on eri rakennusosia koskien esitetty ohjeellisia mittoja. Tulee selkeästi todeta että ne koskevat uudisrakentamista. Korjaus- ja muutostöissä ratkaisut suunnitellaan tapauskohtaisesti, olevien rakenteiden ominaisuudet ja korjaustarve huomioon ottaen.

Yli-intendentti

Ulla Salmela

Yliarkkitehti

Pekka Lehtinen

Tiedoksi Opetus- ja kulttuuriministeriö